

ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

К. В. Слободянюк, студентка
М. П. Денисенко, д.е.н., професор
Київський національний університет технологій та дизайну

Однією з найбільш важливих і характерних рис людини як частини живого світу є її здатність до осмисленої (цілеспрямованої) творчості.

Творчість визначається як цілеспрямована інтелектуальна діяльність людини, результатом якої є щось якісно нове, що відрізняється неповторністю, оригінальністю і суспільно-історичною унікальністю.

Початком становлення українського законодавства про інтелектуальну власність є прийняття Закону "Про власність", який містить спеціальний розділ "Право інтелектуальної власності".

Загальні засади охорони права громадян на творчу діяльність містяться у ст.41 Конституції, яка передбачає, що кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Стаття 54 Конституції гарантує громадянам свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості. Отже, держава гарантує захист авторських прав громадян, їх моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з інтелектуальною діяльністю.

Україна є учасником найважливіших міжнародних договорів у сфері інтелектуальної власності, у тому числі:

- Конвенції про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності;
- Всесвітньої конвенції про авторське право;
- Паризької конвенції про охорону промислової власності;
- Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків;
- Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів;
- Конвенції про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм;

- Ніццької угоди про міжнародну класифікацію товарів та послуг для реєстрації знаків, та інші.

Законодавство про інтелектуальну власність спрямоване на захист особистих немайнових і майнових прав суб'єктів авторського права і суміжних прав.

Захист авторського права і суміжних прав встановлений Конституцією України, чинним Цивільним кодексом України, Законом України «Про авторське право і суміжні права». У цілому створена цілісна система захисту авторського права і суміжних прав, яка, як уже зазначалося, не є бездоганною. Основу цієї системи, безперечно, складають ЦК України та Закон України «Про авторське право і суміжні права», зокрема його розділ V «Захист авторського права і суміжних прав».

Згідно з цими законами порушенням авторського права і (або) суміжних прав, що дає підстави для судового захисту, є:

1) вчинення будь-якою особою дій, що порушують особисті немайнові права суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав та їх майнові права;

2) піратство у сфері авторського права і (або) суміжних прав – опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів, фонограм, відеограм і програм організацій мовлення;

3) плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору;

4) ввезення на митну територію України без дозволу осіб, які мають авторське право і (або) суміжні права, примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм), фонограм, відеограм, програм мовлення;

5) вчинення дій, що створюють загрозу порушення авторського права і (або) суміжних прав;

6) будь-які дії для свідомого обходу технічних засобів захисту авторського права і (або) суміжних прав, зокрема виготовлення,

розповсюдження, ввезення з метою розповсюдження і застосування засобів для такого обходу;

7) підроблення, зміна чи вилучення інформації, зокрема в електронній формі, про управління правами без дозволу суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав чи особи, яка здійснює таке управління;

8) розповсюдження, ввезення на митну територію України з метою розповсюдження, публічне сповіщення об'єктів авторського права і (або) суміжних прав, з яких без дозволу суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав вилучена чи змінена інформація про управління правами, зокрема в електронній формі.

Використання об'єктів права інтелектуальної власності без договору з особою, яка має авторське право і (або) суміжні права, а також недотримання умов використання цих об'єктів, порушення особистих немайнових і майнових прав особи, яка має авторське право чи суміжні права, надає їй право звертатися до суду з позовом.

Самий головний але водночас прикрий висновок, який можна зробити це те, що хоча система захисту права інтелектуальної власності в Україні й відповідає міжнародним стандартам, сама система є вкрай недосконалою. Потрібно розробляти нові принципи захисту прав власників інтелектуальної власності. Потрібна більш жорстка система захисту прав інтелектуальної власності, застосування якої має назавжди відбити у порушника бажання використати неправомірно твір чи об'єкт промислової власності.

Недоліками існуючої системи захисту права інтелектуальної власності є також відсутність спеціалізованих судів і суддів, що зумовлює досить тривалі строки розгляду навіть не дуже складних справ з приводу порушення права інтелектуальної власності. Ще однією причиною недостатньої ефективності захисту права інтелектуальної власності є численні можливості уникнути відповідальності порушника за невиконання уже прийнятого судом рішення у справі на користь позивача, що дає йому можливість зволікати з виконанням довгі роки.